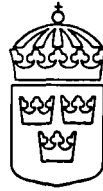


Regeringens proposition

1985/86: 140

om vissa inkomstförstärkningar på
statsbudgeten, m. m.



Prop.
1985/86: 140

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 6 mars 1986.

På regeringens vägnar

Thage G Peterson

Kjell-Olof Feldt

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att skatten höjs på eldningsolja och motorbrännolja från 411 till 610 kr. per m³, på kolbränslen från 140 till 305 kr. per ton, på naturgas från 308 till 460 kr. per 1 000 m³ och på den gasol som används för annat än motordrift och stadsgasframställning från 125 till 550 kr. per ton. De särskilda avgifterna för oljeprodukter och kol samt elektrisk kraft från kärnkraftverk föreslås få karaktären av skatter i stället för avgifter. Den ändrade karaktären på avgifterna bör träda i kraft den 1 juli 1986. Ändringarna i övrigt föreslås träda i kraft den 1 januari 1987.

I propositionen föreslås vidare att omsättningsskatten på värdepapper fördubblas och utvidgas till att omfatta också vissa andra värdepapper, däribland s. k. köptioner. Dessa ändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 1986.

En begränsning av rätten till avdrag för utgifter för representationsmåltider föreslås också. Avdrag skall normalt inte medges med större belopp än som motsvarar skäligena utgifter för lunch. Begränsningen i avdragsrätten är avsedd att gälla i fråga om representation som utövas efter utgången av år 1986.

Lag om ändring i lagen (1957: 262) om allmän energiskatt

Härigenom föreskrivs att bilaga 1 till lagen (1957: 262) om allmän energiskatt¹ skall ha följande lydelse.

Bilaga 1 till lagen (1957: 262) om allmän energiskatt²*Nuvarande lydelse***Förteckning över vissa bränslen för vilka allmän energiskatt skall erläggas**

Tulltaxe- nummer	Bränsle	Skattesats
ur 27.01, 27.02 eller 27.04	Kolbränslen	140 kr. per ton
ur 27.10	Fotogen med tillsats som möjliggör drift av snabbgående dieselmotorer	411 kr. per m ³
ur 27.10	Motorbrännolja, eldningsolja och bunkerolja	411 kr. per m ³
ur 27.11 ur 27.11 eller	Naturgas	308 kr. per 1 000 m ³
38.19	Gasol som används för	
	a) motordrift	92 öre per liter
	b) framställning av stadsgas.	24 kr. per ton
	c) annat ändamål än motordrift eller stadsgasframställning	125 kr. per ton.
	<i>Anm.</i> Skatten på olja beräknas efter varans fakturerade volym. Kan skatten icke beräknas på sådant sätt eller sker fakturering annorledes än enligt vedertagna grunder, äger beskattningsmyndigheten fastställa grunder för beräkning av volymen.	

¹ Lagen omtryckt 1984: 994.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1975: 272.

² Senaste lydelse 1985: 1030.

Förteckning över vissa bränslen för vilka allmän energiskatt skall erläggas

Tulltaxe- nummer	Bränsle	Skattesats
ur 27.01, 27.02 eller 27.04	Kolbränslen	305 kr. per ton
ur 27.10	Fotogen med tillsats som möjliggör drift av snabbgående dieselmotorer	610 kr. per m ³
ur 27.10	Motorbrännolja, eldningsolja och bunkerolja	610 kr. per m ³
ur 27.11 ur 27.11 eller	Naturgas	460 kr. per 1 000 m ³
38.19	Gasol som används för	
	a) motordrift	92 öre per liter
	b) framställning av stadsgas	24 kr. per ton
	c) annat ändamål än motordrift eller stadsgasframställning	550 kr. per ton.
	<i>Anm.</i> Skatten på oljor beräknas efter varans fakturerade volym. Kan skatten icke beräknas på sådant sätt eller sker fakturering annorledes än enligt vedertagna grunder, äger beskattningsmyndigheten fastställa grunder för beräkning av volymen.	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1987.

Lag om ändring i lagen (1973: 1216) om särskild avgift för oljeprodukter och kol

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1973: 1216) om särskild avgift för oljeprodukter och kol¹

dels att i 1 § ordet "avgift" skall bytas ut mot "skatt",

dels att i 2 § ordet "avgift" skall bytas ut mot "skatt enligt denna lag",

dels att lagens rubrik skall ha följande lydelse.

Lag om särskild skatt för oljeprodukter och kol

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

¹ Lagen omtryckt 1984: 995.
Senaste lydelse av lagens rubrik 1983: 1103.

3 Förslag till

Prop. 1985/86: 140

Lag om ändring i lagen (1983: 1104) om särskild avgift för elektrisk kraft från kärnkraftverk

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1983: 1104) om särskild avgift för elektrisk kraft från kärnkraftverk¹

dels att ordet "avgift" i olika böjningsformer skall bytas ut mot "skatt" i motsvarande form,

dels att lagens rubrik skall ha följande lydelse.

Lag om särskild skatt för elektrisk kraft från kärnkraftverk

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

¹ Lagen omtryckt 1984: 165.

Lag om ändring i lagen (1983: 1053) om skatt på omsättning av vissa värdepapper

Härigenom föreskrivs att 1, 3 och 4 §§ lagen (1983: 1053) om skatt på omsättning av vissa värdepapper¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Till staten skall enligt denna lag erläggas skatt på omsättning av aktier, konvertibla skuldebrev, skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning, interimisbevis, *teckningsrättsbevis*, optionsbevis och *delbevis*. Med omsättning avses köp och byte.

Föreslagen lydelse

1 §

Till staten skall enligt denna lag erläggas skatt på omsättning av

1. aktier,
2. konvertibla skuldebrev,
3. skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning,
4. *skuldebrev förenade med optionsrätt till köp av aktier,*
5. *teckningsbevis,*
6. *interimisbevis,*
7. *emissionsbevis,*
8. *inköpsrättsbevis,*
9. optionsbevis,
10. *köp- och säljoptioner, som avser aktier eller konvertibla skuldebrev.*

Med omsättning avses köp och byte.

3 §²

Skattskyldig är fondkommissionär som sluter avtal om omsättning av värdepapper som avses i 1 § eller medverkar till ett sådant avtal. Om den för vars räkning kommissionären medverkar inte är bosatt i Sverige skall skatt inte erläggas för hans led när omsättningen avser utländska värdepapper.

Vid omsättning där fondkommissionär inte medverkar är den skattskyldig som är bosatt i Sverige och som under ett halvt kalenderår omsätter värdepapper som avses i 1 § till ett värde av minst 500 000 kronor.

I fråga om var en person skall anses vara bosatt tillämpas för en fysisk person punkt 1 av anvisningarna till 53 § kommunalskattelagen (1928:370) och för en juridisk person 1 § valutaförordningen (1959:262).

Vid överlåtelse som avses i 2 § 4 mom. nionde stycket lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt skall skatt inte utgå.

¹ Lagen omtryckt 1984: 164.

² Senaste lydelse 1985: 1024.

4 §

Skatten utgår med *fem promille* av överlåtelssumman (vederlaget). I vederlaget inräknas inte courtage, därmed jämförlig ersättning eller skatt. Har vederlaget bestämts i utländskt myntslag räknas det om till svenska kronor enligt bankernas noterade säljkurs på avslutsdagen.

Skatten utgår med *en procent* av överlåtelssumman (vederlaget). När en aktie omsätts på grund av att en köpoption som avses i 1 § första stycket 10 utnyttjas (löses) utgörs dock vederlaget i stället av aktiens lägsta noterade säljkurs på avslutsdagen, om detta värde är högre än överlåtelssumman.

I vederlaget inräknas inte courtage, därmed jämförlig ersättning eller skatt. Har vederlaget bestämts i utländskt myntslag räknas det om till svenska kronor enligt bankernas noterade säljkurs på avslutsdagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)

Härigenom föreskrivs att punkt 1 av anvisningarna till 20 § kommunalskattelagen (1928: 370) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Anvisningar

till 20 §

1.¹ Till skattskyldigs levnadskostnader, för vilka avdrag enligt denna paragraf ej medges, räknas bland annat premier för egna personliga försäkringar och avgifter till kassor, föreningar och andra sammanslutningar, i vilka den skattskyldige är medlem. Avdrag får dock göras för sådana premier och avgifter i den omfattning som anges i 25 § 1 mom., 33 § och 46 § 2 mom. samt punkt 2 av anvisningarna till 22 §, punkt 9 av anvisningarna till 29 § och punkt 6 av anvisningarna till 33 §.

Utgifter för representation och liknande ändamål är att hänföra till omkostnader i förvärvskälla endast om de har omedelbart samband med verksamheten, såsom då fråga uteslutande är om att inleda eller bibehålla affärsförbindelser och liknande eller då utgifterna avser jubileum för företaget, invigning av mera betydande anläggning för verksamheten, stapelavlöpning eller jämförliga händelser eller då utgifterna är att hänföra till personalvård. Avdrag medges i det enskilda fallet inte med större belopp än som kan anses skäligt och inte i något fall för utgifter för spritdrycker och vin.

Utgifter för representation och liknande ändamål är att hänföra till omkostnader i förvärvskälla endast om de har omedelbart samband med verksamheten, såsom då fråga uteslutande är om att inleda eller bibehålla affärsförbindelser och liknande eller då utgifterna avser jubileum för företaget, invigning av mera betydande anläggning för verksamheten, stapelavlöpning eller jämförliga händelser eller då utgifterna är att hänföra till personalvård. Avdrag medges i det enskilda fallet inte med större belopp än som kan anses skäligt och inte i något fall för utgifter för spritdrycker och vin. *Avdrag för måltidsutgifter medges normalt inte med större belopp än som motsvarar skäliga utgifter för lunch.*

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag då lagen enligt uppgift på den utkom från trycket i Svensk författningssamling och tillämpas i fråga om representation och liknande som utövas efter utgången av år 1986.

¹ Senaste lydelse 1980: 1077.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 mars 1986

Närvarande: statsrådet Peterson, ordförande, och statsråden Feldt, Bodström, R. Carlsson, Hellström, Wickbom, Johansson

Föredragande: statsrådet Feldt

Proposition om vissa inkomstförstärkningar på statsbudgeten, m. m.

1 Inledning

Under hösten 1983 fattade riksdagen beslut om energiskattepolitikens inriktning (prop. 1983/84: 28, SkU 9, rskr 97). I beslutet lades fast att energi-beskattningen bör utformas så att de energiinvesteringar för oljeersättning och energihushållning som bör genomföras under 1980-talet främjas. Enligt beslutet skulle också beaktas de olika energikällornas effekter på miljön, bytesbalansen, försörjningstryggheten, sysselsättningen och den industriella utvecklingen. Skatteändringar på olja skulle vid behov vidtas för att åstadkomma en inte oväsentlig realprisstegring.

Fram till början av 1980-talet skedde en relativt kraftig ökning av oljepri-set både på världsmarknaden och på den svenska marknaden. Under de senaste åren har emellertid priset, till följd av såväl en ökad produktion som en kraftigt minskad konsumtion av olja, fallit. Speciellt markant har detta varit under det senaste året.

Oljepriserna har de senaste månaderna fallit dramatiskt. Så sent som i november 1985 noterades råolja från nordsjöfälten till 30 dollar per fat medan priset nu är lägre än 15 dollar per fat. För Sveriges vidkommande har prissänkningen ytterligare förstärkts av den samtidiga nedgången i dollarkursen från 7 kr. 80 öre i november 1985 till 7 kr. 15 öre i början av mars.

Flera skäl talar för att konsumentpriset på olja inte bör sänkas i den utsträckning som den internationella utvecklingen skulle medge. De långsiktiga strävandena att spara energi och ersätta olja med andra energislag får inte försvagas av fallande oljepriser. Inte minst viktigt är därvid att bibehålla lönsamheten hos redan beslutade investeringar som syftar till att minska Sveriges oljeberoende. Även miljöskäl talar för att begränsa oljeanvändningen. Ett annat skäl är att oljeprissänkningarnas positiva effekt på bytesbalansen urholkas om den privata konsumtionen ökar alltför kraftigt. Det är därför nödvändigt att något reducera den köpkraftsförstärkning som fallande oljepriser ger upphov till. En höjning av energiskatten är mot denna bakgrund motiverad.

De särskilda avgifterna på oljeprodukter, kol och bensin samt på elektrisk kraft från kärnkraftverk bör omvandlas till skatter.

Jag har i fråga om energiskatten och de särskilda avgifterna samrått med statsrådet Dahl.

Kursutvecklingen på Stockholms fondbörs har på senare tid varit mycket stark. Det totala börsvärdet har ökat med 80 miljarder kr. sedan i november. Samtidigt aviseras nu avsevärda höjningar av aktieutdelningarna. Starka fördelningspolitiska skäl talar för att även aktiemarknaden bör omfattas av den strama ekonomiska politik som måste föras, och den senaste tidens utveckling har dessutom klart visat att utrymme finns för en höjning av skatten på omsättningen av värdepapper. En sådan höjning bör nu göras.

De skatteändringar jag nu har föreslagit kommer också att kunna bidra till finansieringen av de förslag som regeringen idag beslutat lämna till riksdagen på det familjepolitiska området.

I detta sammanhang vill jag också ta upp ett par andra frågor.

Enligt gällande bestämmelser får avdrag göras för representationskostnader. När det gäller måltidsutgifter tillämpas vissa beloppsgränser, som är olika för lunch och middag/supé. Det finns enligt min mening skäl att något begränsa rätten till avdrag för måltidsrepresentation som sker kvällstid.

Den andra frågan gäller s. k. vinstandelsstiftelser, dvs. stiftelser till vilka företag lämnar medel för att tillgodose de anställdas ekonomiska intressen. För närvarande tas i praxis inte ut några arbetsgivaravgifter när medlen lämnas till stiftelsen och inte heller när de anställda eller tidigare anställda erhåller ersättning från stiftelsen. En ersättning som på detta sätt kommer en anställd till godo bör jämföras med lön och därför utgöra underlag för beräkning av arbetsgivaravgifter. Chefen för socialdepartementet avser att senare återkomma till regeringen i denna fråga.

2 Energiskatt

Mitt förslag: Skatten höjs på eldningsolja och andra oljor från 411 till 610 kr. per m³, på kolbränslen från 140 till 305 kr. per ton, på naturgas från 308 till 460 kr. per 1 000 m³ och på gasol från 125 till 550 kr. per ton.

Skälen för mitt förslag: Energiskatt utgår enligt lagen (1957:262) om allmän energiskatt (omtryckt 1984:994, ändrad senast 1985:1030) på kolbränslen med 140 kr. per ton, på viss fotogen och på motorbrännolja, eldningsolja och bunkerolja med 411 kr. per m³, på naturgas med 308 kr. per 1 000 m³ och på gasol som används för annat ändamål än motordrift eller stadsgasframställning med 125 kr per ton.

Skatten på eldningsolja har varit oförändrad sedan den 1 november 1983. Enligt de av riksdagen under hösten 1983 godkända riktlinjerna för den framtida energipolitiken skall skatten per energienhet på kolbränslen vara ca hälften av skatten på olja och på naturgas ca tre fjärdedelar av skatten på olja. Denna anpassning har fullföljts per den 1 januari 1985. På gasol har

däremot inte de fastslagna riktlinjerna följts. Även i detta fall skall skatten per energienhet vara ca tre fjärdedelar av skatten på olja. Regeringens förslag under hösten 1985 om en höjning av skatten på gasol till denna nivå godtogs inte av riksdagen. I stället godtogs ett förslag som innebar att skatten på gasol motsvarar en fjärdedel av skatten på olja räknat per energienhet. I krontal bestämdes skatten till 125 kr. per ton (SkU 1985/86: 12, rskr 77).

Mot bakgrund av det som anförts inledningsvis är det lämpligt att skatten på olja höjs från 411 till 610 kr. per m^3 , dvs. med knappt 200 kr. per m^3 . I enlighet med de tidigare fastlagda riktlinjerna för den framtida energipolitiken bör skatten på kolbränslen, naturgas och gasol också höjas i motsvarande mån.

En princip i energibesattningen är att skatten för olika bränslen skall vara lika per energienhet. Mot bakgrund av den övergång från olja till kol som förutsattes i den av riksdagen år 1981 beslutade fortsättningen av oljeersättningsprogrammet gjordes tidigare (prop. 1983/84: 28 s. 18f) bedömningen att man i syfte att åstadkomma en återintroduktion av kol i Sverige tills vidare kunde höja kolskatten endast till hälften av skatten på olja. Energipolitiken har medfört att energianvändningen har kunnat nedbringas avsevärt jämfört med tidigare bedömningar. Behovet av kol, både nu och framöver, bedöms därför bli väsentligt lägre än tidigare prognoser har gett vid handen. Kol har kunnat introduceras i flera anläggningar som i regel utnyttjar ny teknik och som därigenom kunnat medföra stora miljöförbättringar jämfört med oljeeldning.

Det finns nu i Sverige goda kunskaper om både teknik och ekonomi för koleldning som fyller högt ställda krav. Mot bakgrund härav och då skäl saknas att ytterligare stimulera kolanvändning bör skatten på kol höjas mer än som svarar endast mot höjningen av skatten på olja.

Skatten på kolbränslen bör nu höjas så att den motsvarar ca tre fjärdedelar av skatten på olja, beräknat per energienhet. Detta innebär att skatten på kolbränslen bör höjas från 140 till 305 kr. per ton, dvs. med 165 kr. per ton.

Skatten på naturgas bör höjas från 308 till 460 kr. per 1 000 m^3 , dvs. med drygt 150 kr. per 1 000 m^3 . Då det gäller gasolen bör de tidigare riktlinjerna följas, vilket innebär att skatten bör höjas så att den per energienhet blir tre fjärdedelar av skatten på olja. Skatten bör därför höjas från 125 till 550 kr. per ton, dvs. med 425 kr. per ton.

Regeringen har genom särskilda beslut medgett industriföretag nedsättning av den allmänna energiskatten på så sätt att energiskatten för år 1986 begränsas till maximalt 1,5% av försäljningsvärdet för de tillverkade produkterna. För år 1987 har skatten maximerats till 1,7% av försäljningsvärdet. För bägge åren gäller att endast 291 kr. per m^3 av skatten på eldningsolja får medräknas då det gäller att fastställa nedsättningens storlek. Mot bakgrund av de skäl som jag anført för höjningen är det rimligt att också de industriföretag som har nedsättning av energiskatt skall drabbas av höjningen. Nedsättningsbesluten är så utformade att skattehöjningen på eldningsolja utan särskild åtgärd slår igenom också för industrin. Enligt min

mening bör besluten för de företag som förbrukar andra bränslen än olja ändras så att höjningen får effekt även för dessa företag.

Prop. 1985/86: 140

De föreslagna skattehöjningarna bör träda i kraft den 1 januari 1987.

3 De särskilda avgifterna för oljeprodukter, kol, bensin och elektrisk kraft från kärnkraftverk

Mitt förslag: De särskilda energiavgifterna omvandlas till särskilda skatter.

Skälen för mitt förslag: De omfattande åtgärder inom det energipolitiska området som genomförts sedan oljekrisen 1973 har delvis finansierats genom särskilda avgifter, främst på olja. Detta finansieringssystem fick den struktur och de avgiftsnivåer som nu gäller genom riksdagens beslut 1983 (prop. 1983/84: 62, NU 9, rskr 127 och 128).

Beslutet innebär höjningar av den särskilda avgiften på olja och införande av avgifter även på kol, bensin och elektrisk kraft från kärnkraftverk. De ökade intäkterna skulle främst finansiera det samtidigt beslutade investeringsprogrammet inom det energipolitiska området för år 1984 liksom åtgärder mot försurning. Genom avgiftshöjningarna kompenseras även för de intäktsminskningar som orsakats av den minskande oljeförbrukningen.

För närvarande uppgår den särskilda avgiften för olja till 118 kr. per m³. Härav tillförs oljeersättningsfonden 54 kr. per m³, oljespekteringsfonden 12 kr. per m³, energiforskningsfonden 33 kr. per m³ och bränslemiljöfonden 10 kr. per m³. Återstående 9 kr. per m³ avser åtgärder mot försurningen. Den särskilda avgiften för bensin uppgår till 6 öre per liter, varav oljeersättnings-, oljespekterings- resp. energiforskningsfonden tillförs 1, 2 resp. 3 öre per liter. Avgifterna för kol, 10 kr. per ton, och elektrisk kraft, 0,2 öre per kWh, tillförs energiforskningsfonden.

De inkomster som inflyter till oljeersättningsfonden, oljespekteringsfonden och energiforskningsfonden liksom inkomsterna från avgiften mot försurning omförs sedermera i sin helhet till statsbudgetens inkomstsida. Däremot omförs inkomsterna avseende bränslemiljöfonden till en fond utanför statsbudgeten och de påverkar alltså inte statsbudgetens saldo.

Utvecklingen på energiområdet sedan början av 1970-talet har motiverat att finansieringen av vissa mycket kostnadskrävande energipolitiska åtgärder tillgodosetts genom specialdestinerade avgifter, främst på olja. När förutsättningarna förändrats har omfattningen och inriktningen av de energipolitiska åtgärderna omprövats. För vissa energipolitiska målsättningar, främst energisparande och minskat oljeberoende, har framgångarna varit snabbare än väntat. Bl. a. har oljans andel av energiförsörjningen nu minskat till 48% jämfört med närmare 70% i slutet av 1970-talet. Detta har också medfört att kostnaderna för energipolitiska åtgärder i vissa avseenden har kunnat reduceras. Tidigare gjorda åtaganden liksom de nya energipolitiska åtgärder som efterhand har beslutats innebär dock att stora kost-

nader även i fortsättningen kommer att belasta statsbudgeten. Jag vill i detta sammanhang särskilt peka på den tidigarelagda avvecklingen av oljeersättningsstödet och den satsning på stöd för introduktion av ny energiteknik som har föreslagits i prop. 1985/86: 102.

Från samhällsekonomisk synpunkt har fördelningen mellan skatter och avgifter ingen betydelse. Även för den vanlige energikonsumenten är denna fördelning oväsentlig. Avgifterna framstår i detta avseende som jämställda med skatter.

Jag finner att förenklingsskäl talar för att det nuvarande systemet, där vissa av avgiftsinkomsterna redovisas över fonder för att sedermera i sin helhet tillföras statsbudgeten, bör upphöra. Därigenom skapas ökad klarhet om att förändringar i avgiftssystemet direkt påverkar statsbudgetens inkomster och därmed även budgetsaldots utveckling.

Av de skäl som jag nu har anfört bör de särskilda energiavgifterna omvandlas till skatter. Detta görs enklast på det sättet att de gällande lagarna om särskilda avgifter görs om till lagar om särskild skatt. Innehållet i övrigt i lagarna bör vara oförändrat. Förslaget innebär alltså inte någon ändrad sammanlagd skatte- och avgiftsbelastning på de energislag som omfattas av avgifterna. Förslaget rubbar inte heller de relationer som jag i det föregående har angett som förutsättningar för de föreslagna energiskattehöjningarna.

Förslaget leder också till att de industriföretag som åtnjuter nedsättning av energiskatt fullt ut kommer att få betala dessa särskilda skatter. Detta innebär ingen skillnad i förhållande till vad som nu gäller eftersom inte heller de särskilda avgifterna får inräknas i underlaget för beräkning av nedsättning av energiskatt.

Budgettekniskt bör inkomsterna av de särskilda skatterna redovisas under särskilda inkomstitlar. Av inkomsterna bör ett belopp som svarar mot 10 kr. per m³ olja avskiljas och tillföras bränslemiljöfonden utanför statsbudgeten och ett belopp som svarar mot 9 kr. per m³ olja avskiljas och redovisas under inkomstiteln för särskild avgift mot förorening.

Den föreslagna omläggningen bör träda i kraft den 1 juli 1986.

4 Omsättningsskatten på värdepapper

4.1 Inledning

Enligt lagen (1983: 1053) om skatt på omsättning av vissa värdepapper (LVP) skall skatt betalas på omsättningen av aktier, konvertibla skuldebrev, skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning, interimisbevis, teckningsrättsbevis, optionsbevis och delbevis. Med omsättning avses enligt lagen köp och byte. Ett köp skall anses innefatta ett säljled och ett köpled och ett byte dubbla sälj- och köpled. Skatt skall vid en omsättning betalas med 5 promille av överlåtelsesumman i både sälj- och köpledet. Skattskyldiga är fondkommissionärer som sluter avtal om omsättning eller medverkar till sådana avtal. Om en fondkommissionär inte medverkar är den skattskyldig som är bosatt i Sverige och som under ett halvt kalenderhalvår omsätter värdepapper till ett värde av minst 500 000 kr.

Jag skall i det följande ta upp frågan om en höjning av skatten och en utvidgning av lagens tillämpningsområde till att gälla vissa ytterligare värdepapper. Vidare skall jag behandla en fråga av mera teknisk natur, nämligen efter vilka kriterier det skall avgöras om en köpare eller säljare är bosatt i Sverige eller inte.

4.2 Höjd skatt på omsättning av värdepapper

Mitt förslag: Skatten höjs från 0,5 till 1% av vederlaget.

Skälen för mitt förslag: Jag har tidigare redogjort för skälen till att skatteuttaget på omsättning av värdepapper bör öka.

Detta bör ske genom att skatten höjs från 0,5 till 1% av vederlaget samt att LVP görs tillämplig på vissa värdepapper som för närvarande inte omfattas av lagen. Jag skall strax gå in på frågan om vilka dessa ytterligare värdepapper är. För exempelvis en aktieöverlåtelse innebär mitt förslag att köparen och säljaren vardera skall betala 1% av vederlaget i skatt.

Jag vill i det här sammanhanget nämna att jag räknar med att inom kort föreslå regeringen att lägga fram ett förslag om vissa lättnader i aktiebeskattningen. Avsikten är att hänsyn skall tas till den latent skatteskulden på aktier vid värderingen av aktier vid beskattningen av arv, gåva och förmögenhet.

4.3 Skatt på omsättning av köp- och säljoptioner m. m.

Mitt förslag: Skatt skall tas ut på omsättning av köp- och säljoptioner, inköpsrättsbevis, teckningsbevis och skuldebrev förenade med option till köp av aktier. Vidare skall skatt tas ut på omsättning av sådana emissionsbevis som avses i 5 kap. 10 § aktiebolagslagen (1975:1385).

Skälen för mitt förslag: De värdepapper som för närvarande omfattas av LVP finns alla beskrivna i aktiebolagslagen. Det är alltså fråga om värdepapper med legala definitioner. Riksskatteverket (RSV) har i en skrivelse den 10 juni 1985 föreslagit att även handel med vissa värdepapper, som inte är författningsmässigt definierade men som är bärare av likartade rättigheter som de i LVP angivna värdepapperen, borde omfattas av LVP. De värdepapper RSV nämner är köp- och säljoptioner, inköpsrättsbevis, teckningsbevis och skuldebrev förenade med option till köp av aktie.

Med köp- eller säljoption avses en rättighet, enligt vilken optionsutfärdaren åtar sig att sälja eller köpa ett visst objekt, exempelvis en aktiepost, till ett i optionen angivet värde under förutsättning att den som åtagandet riktar sig till vill utnyttja optionen och anmäler detta till utfärdaren inom den tid som anges i optionen. Optionen är alltså antingen en sälj- eller köpoption. Den kan dokumenteras t. ex. genom ett kontrakt, en avräkningsnota eller någon annan form av registrering. För den valmöjlighet

utfärdarens motpart får betala han vid optionsförvärvet en ersättning till utfärdaren.

Optionen avser ett bestämt objekt, exempelvis ett bestämt antal aktier i ett visst bolag, som anges i optionen. Detta bolag är emellertid inte part i optionsavtalet. Köp- och säljoptionerna skiljer sig alltså från de optionsrätter, som utfärdas av bolaget självt enligt 5 kap. aktiebolagslagen och som ger möjlighet att teckna nya aktier i bolaget. Utnyttjandet av en optionsrätt av den sist angivna typen innebär att bolagets aktiekapital ökas genom att nya aktier ges ut. När en köp- eller säljoption utnyttjas lämnas däremot aktiekapitalet opåverkat och bolaget i fråga berörs endast på det sättet att redan utgivna aktier byter ägare genom en aktieöverlåtelse.

En optionsinnehavare har alltså möjlighet att utnyttja optionen och köpa eller sälja den aktiepost optionen avser till det i optionen angivna lösenpriset. Han kan också sälja tillbaka optionen till utfärdaren (kvittning) eller överlåta den till tredje man. Vidare kan han låta optionen förfalla, dvs. låta optionstiden löpa ut utan att han utnyttjar sin möjlighet till lösen eller överlåtelse av optionen.

En utfärdare av en option kan antingen låta möjligheten att optionen utnyttjas kvarstå till slutdagen, eller återköpa optionen innan den har utnyttjats (kvittning) för att fria sig från den skyldighet som optionen ålägger honom.

Särskilda marknader för handel med standardiserade köp- och säljoptioner finns sedan några år i flera länder, bl. a. i USA, Kanada, Storbritannien, Frankrike, Västtyskland och Australien. Handeln har utvecklats kraftigt. I Sverige introducerades handel med standardiserade köpoptioner under år 1985.

RSV anser att skatt bör tas ut på omsättningen av både optioner som utfärdas enligt standardiserade kontrakt och sådana optioner som utfärdas av privatpersoner och vissa juridiska personer och som inte nödvändigtvis är avsedda för omsättning på kapitalmarknaden.

En typ av värdepapper som företer stora likheter med icke standardiserade köpoptioner är de s. k. inköpsrättsbevisen. Ett inköpsrättsbevis representerar en rättighet som ett bolag erbjuder sina aktieägare eller i övrigt den som innehar beviset att till ett visst pris köpa aktier som bolaget innehar i ett annat bolag. Innehavaren av inköpsrättsbeviset kan alltså antingen utnyttja detta för förvärv av aktierna i fråga eller överlåta beviset.

Bestämmelser om teckningsbevis fanns i 1944 års aktiebolagslag. Enligt dessa bestämmelser kunde sådana bevis utfärdas, så snart aktier tecknats även om tilldelning inte skett. Att så skedde var också regel vid stora nyemissioner. Den nuvarande aktiebolagslagen innehåller inga regler om teckningsbevis. Det har emellertid visat sig föreligga ett praktiskt behov av sådana bevis, och man har därför på aktiemarknaden fortsatt att utfärda dem.

Som jag nämnt inledningsvis är omsättning av konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning skattepliktiga enligt LVP. Skatteplikt föreligger däremot inte vid omsättning av skuldebrev förenade med option till köp av aktier. Härmed avses emitterade

skuldebrev som det utfärdande bolaget förenat med en option för innehavaren att förvärva aktie i ett annat bolag.

Som framgår av den lämnade redogörelsen representerar de nu ifrågasatta värdepapperen – köp- och säljoptioner, inköpsrättsbevis, teckningsbevis och skuldebrev förenade med option till köp av aktier – rättigheter som liknar dem som de i LVP omnämnda papperen är bärare av. Det är därför logiskt och följdriktigt att skatt tas ut även på omsättning av dessa värdepapper.

Omfattningen av handeln med standardiserade köp- och säljoptioner har på de utländska marknaderna ökat markant under åren närmast efter introduktionen. Som exempel kan nämnas att omsättningen av vissa optioner vid Chicago Board Options Exchange motsvarar mer än hälften av omsättningen i de underliggande aktierna. Mot bakgrund av utvecklingen utomlands finns anledning räkna med att även optionshandeln i Sverige kommer att få betydande omfattning, vilket för övrigt bestyrks av den kraftiga uppgång handeln redan fått här.

Även handeln med inköpsrättsbevis, teckningsbevis och skuldebrev förenade med option till köp av aktier har sådan omfattning att det finns skäl låta sådana värdepapper omfattas av LVP.

Jag delar alltså RSV:s uppfattning att uppräkningslistan i LVP av de värdepapper för vilka skatt skall tas ut vid omsättning bör kompletteras med de nu nämnda värdepapperen.

Till vad jag här har sagt vill jag göra några kommentarer som gäller beskattningen av standardiserade köp- och säljoptioner.

I likhet med vad som gäller vid förvärf av aktier vid bolags bildande eller vid fond- och nyemissioner bör inte utställande av en köp- eller säljoption betraktas som en omsättning. När en optionshavare avyttrar optionen genom kvittning eller genom överlåtelse till tredje man sker däremot en omsättning. Detsamma är fallet när en optionsutfärdare verkställer kvittning, dvs. löser sig från optionsförpliktelsen genom att köpa tillbaka optionen innan den utnyttjas. Kvittningssituationen bör betraktas som köp. När den med vilken optionsinnehavaren eller optionsutfärdaren verkställer kvittningen är fondkommissionär som handlar för egen räkning skall enligt 2 § tredje stycket LVP skatt inte utgå för fondkommissionärens led. När en option utnyttjas, löses, bör skatt inte tas ut för optionen. Vid lösen kommer den underliggande aktien att överlåtas, och skatt kommer att träffa denna omsättning. För att skapa en med kvittningssituationen likartad beskattning i dessa fall bör aktiens kursuppgång under den tid optionen har löpt räknas in i beskattningsvärdet. Om optionen löper ut utan att ha utnyttjats har någon omsättning inte skett. Värdepappersskatt skall därför inte utgå.

Jag vill här också ta upp en fråga som knyter an till de av LVP redan omfattade värdepapperen teckningsrättsbevis och delbevis. Teckningsrättsbevis ger enligt 4 kap. 3 § aktiebolagslagen aktieägare företrädesrätt att delta i nyemissioner och delbevis ger enligt samma lagrum aktieägare motsvarande rätt vid fondemissioner. Båda värdepapperen är alltså emissionsbevis, vilket också är den samlade benämningen som aktiebolagslagen har på dessa värdepapper. Med emissionsbevis avses enligt 5 kap. 10 §

aktiebolagslagen även bevis om företrädesrätt att delta i emission av konvertibla skuldebrev och skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning. Om begreppen teckningsrättsbevis och delbevis i LVP ersätts av begreppet emissionsbevis kommer samtliga nu nämnda, fullt jämförbara värdepapper, att omfattas av lagen. Jag förordar en sådan ändring i lagtexten.

4.4 Bosättningen och skattskyldigheten

Mitt förslag: Bestämmelserna i 3 § LVP om att köparens eller säljarens bosättning i vissa fall skall avgöra om skattskyldighet föreligger skall kompletteras med föreskrifter om hur bosättningen skall bestämmas.

Skälen för mitt förslag: Enligt LVP skall skatt för en omsättning betalas i både sälj- och köpledet, dvs. säljaren och köparen betalar hälften vardera av skatten. När en köpare eller säljare företräds av en fondkommissionär åvilar skattskyldigheten denne men han får av sin uppdragsgivare eller avtalspart ta ut ett belopp som svarar mot skatten. Om emellertid den för vars räkning kommissionären medverkar inte är bosatt i Sverige skall enligt 3 § första stycket LVP skatt inte betalas för hans led, när omsättningen avser utländska värdepapper. Vid omsättning där fondkommissionär inte medverkar föreligger i princip skattskyldighet för en köpare eller säljare som är bosatt i Sverige.

Föreskrifterna om att skattskyldigheten i dessa fall skall bestämmas på grundval av om säljaren eller köparen är bosatt i Sverige infördes i lagen på skatteutskottets förslag (SkU 1983/84: 11).

RSV har i en skrivelse den 8 februari 1985 anført, att klara uttalanden saknas i lagens förarbeten om hur bosättningsbegreppet skall tolkas, att verket i sina anvisningar föreskrivit att vägledning om var en fysisk person skall anses bosatt bör hämtas ur punkt 1 av anvisningarna till 53 § kommunalskattelagen (1928: 370) samt att motsvarande bestämning för en juridisk persons del bör göras med ledning av 1 § valutaförordningen (1959: 264). Enligt RSV:s mening bör – i syfte att undanröja oklarheter – bestämmelser av denna innebörd tas in i lagen.

Jag delar RSV:s uppfattning. Det föreslagna tillägget till lagtexten står i överensstämmelse med lagstiftningens intentioner. Lagen bör alltså kompletteras i enlighet med RSV:s förslag.

Mitt förslag: Avdraget för middagsrepresentation begränsas till ett belopp motsvarande skäligena utgifter för lunch.

Skälen för mitt förslag: Uttryckliga regler om avdrag för representationskostnader infördes år 1963 i punkt 1 av anvisningarna till 20 § kommunal-skattelagen (1928:370). En översyn av reglerna gjordes av företagsskatteberedningen (SOU 1977:86). Beredningen föreslog väsentliga inskränkningar i avdragsrätten.

Företagsskatteberedningens förslag genomfördes inte. Den ändring som gjordes några år senare tog sikte enbart på utgifter för vin och sprit. Sedan år 1981 gäller ett generellt avdragsförbud för utgifter av detta slag.

Avdrag för representation medges inte med större belopp än som i det enskilda fallet kan anses som skäligt. För att få en likformig bedömning av representationsavdragen har RSV angett vissa prisramar för måltider i samband med affärsförhandlingar och liknande. Prisramarna – som är avsedda att täcka även utgifter för teaterbiljetter e. d. – kan få överskridas om representationen riktas mot en i utlandet bosatt representant för ett utomnordiskt företag. För representation efter utgången av år 1985 gäller beloppen 165 kr. för lunch och 275 kr. för middag eller supé (RSV Dt 1985:20 och 1985:22). I beloppen ingår inte mervärdeskatt.

Enligt företagsskatteberedningens förslag skulle avdragsrätten begränsas till måltider under eller i direkt anslutning till affärsförhandlingar och liknande. Det skulle således i regel vara fråga om måltider under normal arbetstid. Ett avdragsbelopp om 50 kr. i 1977 års kostnadsläge var enligt beredningen rimligt i flertalet fall.

Till grund för företagsskatteberedningens förslag låg bl. a. den uppfattningen att avdraget för representation i vissa fall uppmuntrade till en frikostighet som gick utöver vad som behövdes för affärsverksamheten. Enligt min mening finns det fog för denna uppfattning. Jag anser därför att en begränsning i avdragsrätten är motiverad.

Det är ofta naturligt att parterna vid affärsförhandlingar intar lunch tillsammans och att den ena parten står för utgifterna. Avdrag för utgifter för representationsluncher bör medges enligt samma grunder som hittills. Avdrag bör också medges för utgifter i samband med middag eller supé. I det fallet bör emellertid avdraget begränsas till den nivå som skulle ha gällt om representationen i stället hade utövats i form av lunch. Det är lämpligt att RSV fortsätter att följa utvecklingen av restaurangpriserna och anger en prisram för måltidsutgifter.

Prisramen bör liksom i dag få överskridas när representationen utövas mot utländska affärsförbindelser. De nya bestämmelserna innebär alltså i det fallet inte någon inskränkning av avdragsrätten. Däremot bör begränsningen av avdragsrätten tillämpas på s. k. intern representation. I fråga om personalfester och liknande bör avdrag medges enligt samma normer oavsett om representationen utövas under eller efter arbetstid.

De nya bestämmelserna bör tillämpas i fråga om representation som utövas efter utgången av år 1986.

6 Statsfinansiella effekter

Höjningarna av energiskatten kan beräknas öka statsverkets intäkter med omkring 1 800 milj. kr. per år.

Ändringarna av skatten på omsättning av värdepapper innebär att skatteintäkterna ökar men ökningen kan antas leda till en viss minskning av omsättningen. Jag anser att ökningen av statsverkets intäkter bör uppskattas till 600 milj. kr. per år.

Begränsningen av avdraget för representationskostnader kan beräknas öka skatteintäkterna med knappt 100 milj. kr. per år.

De föreslagna åtgärderna kan alltså sammantaget beräknas öka skatteintäkterna med knappt 2 500 milj. kr. per år. Mot bakgrund av de föreslagna tidpunkterna för ikraftträdandet kommer endast en del därav att inflyta under budgetåret 1986/87. En närmare beräkning av denna del bör redovisas i kompletteringspropositionen senare i år.

7 Lagrådets hörande

Med hänsyn till lagstiftningsfrågornas enkla beskaffenhet anser jag att något yttrande från lagrådet inte behöver inhämtas.

8 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta inom finansdepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1957: 262) om allmän energiskatt,
2. lag om ändring i lagen (1973: 1216) om särskild avgift för oljeprodukter och kol,
3. lag om ändring i lagen (1983: 1104) om särskild avgift för elektrisk kraft från kärnkraftverk,
4. lag om ändring i lagen (1983: 1053) om skatt på omsättning av vissa värdepapper,
5. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370).

9 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

